

kmet, kterege še nemškutarija ni oblizala. Al prosto mišljenje današnji dan več ne dopada; vse mora okerpano biti z znanstvenimi izrazi, čeravno pod to robo mnogokrat ni ene čedne misli najti. O ti ljubi stari Lukreci! kako si ti svet dobro poznal, ko si pisal zlate besede:

Omnia enim stolidi magis admirantur amantque,
Inversis quae sub verbis latitantia cernunt.

Pot k škocijanski jami pelja skoz zanimiv hojev log in med zelenimi ložnimi travniki. Dragi stric, da bi imel pero Adalbert Štifterovo, bi Vam popisal vsak zeleni germič, pod katerim tiči mali steržek, — vsako pisano cvetlico, na kateri se ziblje pridna bčelica, — vsako drevesce, okoli kterege se ovija zmirom zeleni beršljín, — popisal bi Vam, kako vodica kaplja po jarkcih, — kako sumočejo terstike kraj tihega ribnika, — al tega, kar Štifter zna, ne znam jaz. Do sadaj je sicer slovensk pisatelj mogel biti arhajolog, numismatik, geolog, historik, pesnik vsake pesniške baže — lyrik, epik, dramatik, — hvala Bogu! sadaj se že več oračev najde na zapušeni njivi slovenskega slovstva. Al kakor smo poprej imeli kritične slovnice — najslednji sad slovstva pri vsakem narodu — tako bomo sadaj dobili poprej kritiko kakor učene dela. Zmiraj hočemo — — —

Najpoprej smo obiskali živi most. Veže brega globoke jaruge, čez kterege lahko peljaš s senom naloženi voz. Kako je bil stvarjen, naj razlagajo geologi; jaz sem v njem vidil le lep most, kateri je postavljen čez časnost in večnost.

Potem smo prišli do poderte cerkvice sv. Kocijana. Pravijo ljudi, da je tam kadaj živel pobožen samonjak iz bližnjega cistercijskega kloštra. Srečna doba človečanstva, sem si mislil, kadar je še tukaj vladal mir in pokoj. Sadaj zemlja ječi pod težo železnega voza in sopar okužuje čisti ložni zrak. Ljudje niso še bili tako željni po novostih, imeli so v svojem noternjem bogati svet dobrih sklepov, in so več govorili z Najvišjim, kakor pa s hinavskimi ljudmi. Niso priobčevali po svili*) svojih misel, al pošiljali so svojim bratom po ljubezni dobre dela.

V škocijansko jamo ni treba navdol iti, kakor v merzlo jamo, temuč se gré naravnost, ker skoz njo teče potok. Dozdeva se mi, da ima skoz to jamo cerkniško jezero enega svojih pritokov in da je ustje pri veliki Karlovci. Nismo mogli jako daleč po votlini, ker zadelana je bila z bervni, hojami, smudjem itd., katero voda prinese.

Po ogledu jame smo se spet podali v Cerknico nazaj, kjer nas je čakal „largum et lautum prandium“. Hišni gospodar, kateri so si na svetu že tudi marsiktero skusili (bili so leta 1848 blizo najine domačije, dragi stric, vojašk duhovnik v Radgoni) in so eden tistih, od katerih reče narodna prislovica: „Svetli, ko mož“.

Težko smo se ločili od te prijetne družbe — z žalostno negotovostjo, jeli bomo še kadaj se v življenji vidili ali ne. — Za danes srečno, dragi stric, pozdravite mi Verbovčane.

Vaš

Vicko.

Misli o Vodnikovem spominku.

Ker so nam „Novice“ že misli mnogih o spominku Vodnikovem razodele, naj bo tudi meni pripuščeno povedati, kaj o ti zadevi mislim. Mnogim Slovencom ni po volji, da se očetu našega slovstva slika postavi. Veliko bolje bi bilo, terdijo nekteri, da se, namesti mu sliko napraviti, nabrani denarji za kak drug namen porabijo. Na primer pravijo, naj bi se darila razpisale za izvirne slovenske dela, ali pa naj se s temi denarji revni, v domačem jeziku izverstni učenci podpirajo. V resnici prvi in drugi namen sta pametna, hvale vredna in koristna. Pa prašam vas, dragi Slovenci: v kakošen namen so naši rojaki denar dali? Gotovo

*) Na Štírskem svila = Draht od sviti, winden, kakor Draht von drehen.

le zato, da se slavnemu možu kip postavi. To so bile dr. Toman-ove misli; le zato je vse rodoljube povabil in prosil, kaj darovati. Nočem s tem reči, da bi ne bilo prav, nabrane denarje za plačilo slovenskih pisateljev ali pa za štipendi revnih učencov porabiti. Pervo in drugo bi bilo za Slovence potrebno in služilo bi jim v veliko korist, pa Vodnik bi se s tem malo poslavlil. Mi pa, njegovi hvaležni sinovi, smo dolžni storiti, da njega ime in njegova slava večna ostane. Mi smo dolžni našim naslednikom pokazati, da smo svoje slavne može častili, da smo njih zasluge cenili. Ptuji narodi naj spoznajo, da tudi Slovenci spoštujejo svoje možake.

Marsikdo, ki sedaj večidel ptuji jezik raje govori kakor svojega, ki ptuje bolj ceni kakor svoje, ki zasluge svojih rojakov malo ali pa nič ne pozna, se bo zdramil pri kipu slavnega pesnika. Z ojstrimi besedami bo Vodnikova podoba marsikomu serce mehčala in mu ljubezen do domovine navdihnla. Marsikteri mladeneč se bo navdušil vidši sliko svojega slavnega rojaka. Ni tedaj nespametno in nekoristno Vodniku spominek, „ki ga bo dež spiral in vihar rušil“, postaviti, ker služil bo Vodniku v slavo, nam v korist, našim naslednikom v izgled, Slovanom v ponos. — Če bi pa kdo zato spominkov postavljati ne hotel, ker jih nevihta poškodeje, bi nikdar noben slavni mož spominka ne imel. Če smo ga postaviti mogli, ga bomo tudi popravljali. Res je, da bi Vodnik, če bi živel, raji imel, da se ti denarji za kako drugo potrebno stvar porabijo, kakor da se mu za-nje spominek postavi. To bo vsak domorodec storil in želel, naj se raje domovini pomaga, kakor da on slavi; to že ljubezen do domovine in skromnost tirja. Pa mi ne gledajmo na to, tem več bodimo hvaležni očetu slovenskega slovstva. Njegove zasluge za nas so velike; napravimo mu tudi vreden spominek. Če je še premalo denarja, čakajmo, da se po obrestih tako pomnoži, da bomo to storiti mogli. Morda bo še kak rodoljub kaj položil na altar Slovenije.

Kje, kako in kadaj naj se ta spominek postavi, naj drugi sodijo, posebno gospod dr. Toman, ki je to stvar sprožil. — To so moje misli o Vodnikovem spominku. Ravno takih misel je več naših rojakov na Reki.

Janez Bile.

Kratkočasno berilo.

Balin.

Narodna pripovedka. Zapisal Raičev B.

Nekda je živel ubog kmet blizo velike vode in si hotel mlin napraviti, pa siromaštvo ga je preveč žulilo. Nekega dne gré k vodi in žalosten hodi sem im tam, kar pride nek lovec k njemu ter ga popraša: Zakaj si tako žalosten? On mu odgovori: Mlin bi rad imel, pa si ga ne morem napraviti. Lovec, bil je namreč vražec, mu pa veli: Kaj mi daš in jaz ti ga v eni noči naredim. Siromak kmet odgovori: Ne vem kaj. Lovec pa mu reče: Tisto, kar tebi domú gredé najprvije nasproti pride. Doma je namreč imel ščene in sinka, ki mu je Balin ime bilo, ter si je mislil, da mu gotovo psiček nasproti pribeži, in zato mu je obečal.

Domu se bližaje mu že priteče sinček proti, oča pa otožen reče: Ti nesrečno devče, je li te je sam hudič pred me prinesel? in hipoma je hudičevo znamenje na desnico dobil. Oča dolgo razmišlja in ne vedé, kaj bi z njim, ga vendar v učilnico odpravi.

Dečko je bil prebrisane glave, se je lahko in rad učil; dovršiv črne škole je duhovnik postal, pa svete hostije ne mogel prijeti za zlodejevega znamenja voljo. Po takem otožen se je napotil pred pekel, da bi se take nesreče nekak znebil. Poidoč pride v velik log, tema ga je zasačila, da ne vedil kodkamo, kar zagleda lučico in gre za njo, dokler ni došel do hrama, kder se je lučica leščala. Potrkav na prikletne dveri je prosil, da bi mu odprli. Edina hči je doma bila ter mu odklenila; njeni oča je odšel krast